

גוט שבת Gut Sábész

21. évfolyam 21. szám • Ára: 330 HUF • כ"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 16:26 • כ"ו שבת תשע"ט • 2019. 2. 1. • פרשת משפטים • Szombat kimenetele: 17:35

Újra pezseg az élet a budavári zsinagógában

Vajon ki lehetett az az első bár micvó fiú, akit a budavári zsinagógában felhívtak a Tórához? Hogyan ünnepelték meg a férfikorba lépő fiút? És egyáltalán, hogyan ünnepeltek bármit? Hogy köszöntötték a fák újévét, jutott-e az asztalukra az elérhetetlennek tűnő távolságban levő Szentföld terméseiből?

Új élet a régi falak között

A 16. századi zsidók mindennapi életéről vajmi keveset tudunk. Ami biztos, az az, hogy ugyanazokat az ünnepeket ünnepelték, amiket mi ma és ugyanolyan Tóratekercekből olvasták közös történelmünk eseményeit, közös vallásunk törvényeit, mint amiket ma használunk a zsinagógáinkban. Sőt, vagyunk olyan szerencsések, hogy pontosan ugyanabban az imaházban is imádkozhatunk itt Budapesten, mint elődeink. Amióta ugyanis újjáavatták a budavári imaházat, azóta aktív közösségi élet zajlik benne, együtt köszöntik az ünnepeket és minden sábeszkor minyemben imádkozhatnak az

ide érkezők. Faith Aser rabbi, a zsinagóga vezetője péntek esténként izgalmas előadásokkal várja az érdeklődőket.

Az első bár micva

Múlt szombaton pedig, 400 év után először, újra bár micva ünnepségre került sor az ódon falak között. A zsinagóga megtelt ünneplőkkel, amikor Sebők Jonatánt – akit Faith rabbi készített fel erre a mérföldkőre – életében először a Tórához hívták.

Mit tanulhatunk a fáktól?

A fák újévét valódi tu bisváti széderrel ünnepelték a zsinagógában: gyümölcsökkel és gyümölcsös húskételekkel bőségesen megrakott asztalok mellett zajlott az ünneplés. A zsinagóga teljesen megtelt, nagyjából nyolcvanra vettek részt a több órás fábréngenen (haszid öszejevetel).

Faith rabbi a tu bisváti széderen a szokás kialakulásáról és az ünnep üzenetéről beszélt. Sir Edmund Percival Hillary történetét mesélte el, aki – miután

nem járt sikerrel az első Mount Everest expedíción – egy tiszteletére szervezett rendezvényen a mögé kivetített képek azt mondták: lehet, hogy most nem járt sikerrel, de a Mount Everest lehet bármilyen hatalmas, már nem nő tovább. Ő azonban tovább fog fejlődni, növekedni, és megmássza majd a hegyet. (Így is lett, egy évvel később meghódította a Mount Everest csúcsát.) Ehhez azt a mondást kötötte, amit a régi haszidok szoktak mondani esténként: holnap minden más lesz, vagyis amit tegnap elértünk, az ma már nem elég. Tu bisvát egyik fontos üzenete, hogy a zsidóknak, akár a fáknak, állandóan növekedniük kell, fejlődni ahhoz, hogy gyümölcsöt hozzunk.

Bővülő kínálat

Hamarosan hétköznapokon is érdekes programokkal várnak mindenkit a várbéli zsinagógában. Elsőként „Hinni és hinni tudni!” címmel indít Faith rabbi február közepétől háromrészes előadássorozatot.

Oberlander Mendelre emlékeztek

A család és a barátok, valamint a magyarországi Chábád mozgalom küldöttei idén is megemlékeztek a hosszú betegség után elhunyt Oberlander Mendelről. Halálának 7. évfordulóján édesapja, Oberlander Báru ch rabbi emlékelőadást tartott a vallásos zsidók és az orvostudomány viszonyáról.

ENTEBBEI AKCIÓ – Rami Sherman előadása az Óbudai zsinagógában

Rami Sherman előadása a bevetés izgalmas pillanatairól és kulcsfontosságú szerepéről a fogvatartottak megmentésében. Rami Sherman kommandósként szolgált az izraeli Szájeret Mátkál különleges egységben. 1976-ban az entebbei túszenítő akcióban a parancsnok, Joni Netanjahu egyik tisztje volt.

Időpont: február 16. 19.30

Helyszín: Óbudai zsinagóga
(1036 Bp., Lajos utca 163.)

Regisztráció: február 11-ig
a 06-1/268-0183-as telefonszámon vagy a posta@zsido.com e-mail címen.

Belépődíj: 1000 Ft,
a helyszínen fizetendő.

Sakk-siker a Bét Menáchemben

A múlt héten Tóth Rafael 2. osztályos tanulóknak megnyerte a VII. kerületi korszakos sakkversenyt. Így jutott a budapesti diákolimpiára. Gratulálunk és további eredményes versenyzést kívánunk!

Hetiszakasz

A Háláchá

Szakaszunkban – *Mispátim* (2Mózes 21:1–24:18.) – a zsidó magánjog sok rendelkezése van rögzítve. Kezdvé a rabszolgaság szabályozásán és humánusabbá tételén, a szidra felállítja azt a keretet, amelyben a zsi-

dó életmód kifejezésre juthat: a Háláchá – a zsidó törvény – keretét. Itt mondja ki a Tóra a klasszikus demokrácia elvét: a többség határozata legyen a döntő – de ne használja ki a többségi döntést negatív, destruktív célokra.

Zsidó híradó

Megjelent az *Egység* magazin 114. száma

Januári lapszámunkban *Chaya Mushka Schneerson* rebbecenre emlékezünk. Halálának évfordulója alkalmából karizmatikus nő életével ismerkedünk meg: a hevroni nagyanyóval, *Menuchá Rachel Slonim* rebbecennel, aki egységbe kovácsolta Hevron zsidóságát.

Bemutatunk hat, a zsidóság történelmének kapcsán fontos nőt, akik nagy hatással voltak Mózes életére, és akiknek tevékenysége példaként szolgálhat a 21. században is.

A férjezett zsidó nők egyik legfontosabb kísérőjéről, a haszid közösségekben is jellegzetesen viselt parókákról olvashatunk több írást is. Az utóbbi idők egyik legnagyobb vitáját kiváltó kérdésében, az indiai parókák kóserságának témá-

jában *Hurwitz Sholom* rabbi segít eligazodni. Judapest rovatunkban a Budapesten a régmúlt időkben beszerezhető parókákról tudhatunk meg többet.

Menachem Margolin rabbi-val az Európai Zsidó Szövetség (EJA) vezetőjével készült interjúnkban az európai antiszemitizmus elleni küzdelem mellett arra is rákérdeztünk: vajon létezhet-e muszlim-zsidó összefogás a kóser vágásért.

Megemlékezünk a budapesti gettó felszabadulásáról és Oberlander rabbi hazai mikvékről szóló sorozatában a mikve kútjának titkára is fény derül. Az írás eddig még nem publikált dokumentumokkal gazdagon illusztrálva jelenik meg.

Tartalmas olvasást kívánunk!

Kell-e nekünk a vallás?

Kibertér, géntérképek, őssejtek és okostelefonok. Tagadhatatlanul egy új korban, egy új világban élünk. Az egykoron tudományos fikció tárgyát képező dolgok immár alapvetésnek számítanak. Felvetődik a kérdés: ebben a modern technológiákkal körülölelt világban is szükségünk van még a vallásra? Még mindig érvényesek lennének a látszólag már avított, porlepte törvények?

De folytassuk a kérdések sorát egy kicsit más megközelítésben: a Tízparancsolatnak tán már le is járt volna a szavatossága? A világban már nincs gyilkosság, lopás, féltékenység? Bármilyen messzire is jutottunk tudományos, illetve technológiai értelemben, az emberi természet mit sem változott, ugyanazokkal, de legalábbis nagyon hasonló erkölcsi kihívásokkal nézünk szembe ma is, mint régebben.

Ákár ökrök húzta szekéren, akár a legújabb Mercedesben ülünk, még mindig a mi döntésünket képezi, hogy az úton mellettünk haladóra rávicsozunk vagy udvariasan elengedjük. A Bibliában fellelhető drámákat – testvéri rivalizálás, fél-

tekenység, egymással acsarkodó nemzetek – nap mint nap közlik az újságok. Még mindig azon küszködünk, hogy döntéseink során meg tudjuk különböztetni a rosszat a jótól, az erkölcslelent az erkölcsöstől, a dolgok „okosban” megoldását az etikustól.

A tudomány és a technológia a „hogyan” kérdésre képesek választ adni, azonban a „miért”-re nem. A morális kérdések megválaszolása ugyanolyan égető, mint régebben volt, s ezt a kihívást csak tetézi a technológiai fejlődés rohamos üteme.

A Tóra az abszolút igazság, tehát időtlen, örök. A minket körülvevő anyagi környezetünk, bár megváltozott, emberi mi voltunkban rejlő kihívásaink szemernyit sem különböznek eleinktől. A Tóra így ma is az, ami mindig is volt: lelki-spirituális iránytű, amellyel Isten tájol minket az élet rengetegében megbúvó erkölcsi útvesztőben.

Legyen a Tóra most és mindörökké az életnek és az örök igazságoknak a kiapadhatatlan forrása. Ámén.

*Kovács Jichak rabbinövendék
cikke Yossi Goldmann rabbi
írása nyomán.*

ZSIDÓK ÉS A POLITIKA

Köves Slomó előadássorozata
keddenként 18 órától az Óbudai zsinagógában

2019. FEBRUÁR 19 – ÁPRILIS 2.

Fékek és ellensúlyok – Az ideális állam nyomában

„Imádkozunk Horthy születésnapján!” (?) – Zsidók és a hatalom

A zsidók dolga az antiszemitizmus elleni küzdelem?

Mitől „zsidó” a „zsidó-keresztény” Európa?

Hogy emlékezzünk zsidó módon a holokausztra?

A zsidó monoteizmus kommunista, nemzetiszocialista és izlami ellenpontjai

A zsidó fennmaradás örök titka

Vegyél részt Köves Slomó 7 alkalmas előadássorozatán.
A 7 alkalmas kurzus díja 7000 Ft/ fős

További információ és jelentkezés: posta@zsidok.com | www.zstsz.hu

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 16.40 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

Péntek: 13.00 Délutáni-esti ima (a Keren Orban)

17.00 **Miért koldul a jó Isten, amikor házat épít?**

(Oberlander Báruch rabbi előadása);

18.00 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus* és vacsora

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*

16.30 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*,

majd *Kidus*

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Péntek: 18.00 Tanulás;

Faith Áser rabbi előadása;

19.00 Szombatfogadás, *Kidus*

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika)

10.00 Reggeli ima,

majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt

Nem fogyatékos, hanem különleges!

Miután megalakult az izraeli hadsereg sérült veteránjainak szervezete, én vezettem az 1976-os torontói paralimpiai játékokra kiküldött izraeli csapatot. Arra gondoltam, hogy a verseny végeztével látogatást tehetnénk a Rebbénél, és felhívtam a Chábád mozgalom központját, ahol örömmel fogadták a kérésemet.

A megbeszélte időpontban kétbusznyi emberrel érkeztem New Yorkba. A küldöttség tagjai között sok olyan katona volt, akik a jom kipuri háborúban súlyos sebesülést szenvedtek. A nagyszinagógába vezettek minket, ahol egészen különleges légkör fogadott. Érezni lehetett a szentséget a levegőben, és izgalommal gondoltam arra, hogy hamarosan láthatom a Rebbét.

Amikor a Rebbe megjelent, héberül szólt hozzánk, pedig általában jiddisül beszélt.

„Ahogy a zsidó nép képes eggyé válni és a tér korlátai fölé emelkedni, úgy képes arra is, hogy egységével az idő korlátai fölé emelkedjen. Ez ad magyarázatot Izrael, az örök nép erejére. Bár a világ legkisebb nemzetének nevezik őket, ez az állítás csak a tér és az idő bizonyos szegmensében igaz. Minden zsidó – a Színáj-hegytől kezdve egészen a nemzedékek végéig – felelős egymásért, egységet és egy nemzetet alkot. Így [összességében] a zsidó nép még más népekhez viszonyítva is rendkívül számos és hatalmas. Ebből látjuk, hogy a zsidó nép azon képessége, hogy felülemelkedjen téren és időn, abból a veleszületett adottságából ered, hogy képes a spiritualitást az anyagi világ, illetve a minőséget a mennyiséget fölé emelni”

Ezt olyan embereknek mondta, akik közül többeknek hiányzott egy végtagja vagy más, sú-

lyos sérülésektől szenvedek, és minden szava a szívükig hatolt. Voltak közülük, akik a hagyományok szerint éltek és voltak, akik nem, de a Rebbével való találkozás mindannyiunknak rendkívül sokat jelentett. Nagyon meghatódtak, különösen, amikor a Rebbe egyenesen hozzájuk intézte a szavait.

József Lautenberg Jeruzsálemben sérült meg az 1948-as függetlenségi háborúban. Ő alapította az izraeli rokkant veteránszövetséget, és rehabilitációs központot hozott létre a sérült katonák számára. Az interjú Tel-Avivban készült 2009 augusztusában.

A Rebbe azt is mondta, hogy ha valaki fizikai hiányt szenved valamiben, nincs oka arra, hogy ettől elkeseredjen. Éppen ellenkezőleg! Ha önhibáján kívül, és még inkább akkor, ha valamiféle jócselekedetből kifolyólag – legjobb példa erre a zsidó nép védelmezése, kiváltképp a Szentföldön – valamilyen mennyiségi hiányban szenved, az bizonyíték arra, hogy az Örökkévaló különleges spirituális képességgel ruházta őt fel. Az ilyen ember nemcsak egyenlő társaival, de még felettük is áll, mert kimagasló szellemi erejével képes felülkerekedni fizikai hiányosságain. Más szavakkal, képes kiemelkedni az átlagemberek közül.

A következő kijelentésével a Rebbe ámulatba ejtett minket: „Mindezek értelmében nem fo-

gadam el a „fogyatékos” kifejezést, mely egyfajta alacsonyabbrendűséget sugall. Éppen ellenkezőleg: az ilyen embert az Örökkévaló valamilyen különleges feladatra jelölte ki, és az átlagembernél nagyobb erővel ruházta fel. Ez az erő teszi képessé arra, hogy az átlagembernél nagyobb nehézségekkel is meg tud-

re, ezek az emberek nagyon sokra vitték. Aki nem látta ezt a saját szemével, nem is tudja elképzelni. A Rebbe azonban tudta mindent, és nagyon különleges beszédet tartott nekünk.

Beszédét így fejezte be: „Amikor zsidók találkoznak, kinyújtják a kezüket egymás felé, amivel az együvé tartozásukat fejezik ki. Ezt az üzenetet hordozza az is, hogy a Tórák kőtáblák formájában kaptuk meg. Öt parancsolat volt az egyik táblán és öt a másikon. Amikor két zsidó kezét ráz, akkor az egyik kéz öt ujját találkozik a másik kéz öt ujjával, s így felidézük a Tízparancsolatot, továbbá a tíz ígét, mellyel az Örökkévaló a világot teremtette, valamint a minden egyes emberre kiterjedő isteni gondviselést. Ezért szeretném, ha megtisztelnének, és kezet foghatnék mindannyiukkal, így viszonzva az önök köszöntését.”

Ekkor a Rebbe odalépett hozzánk, ami – ahogy megtudtam – meglehetősen szokatlan dolognak számított. Odalépett, és a csoport minden egyes tagjával kezet fogott. Nehéz leírni azt a látványt. A kézfogás mellé mindenkinek adott egy dollárt is, hogy fordítsa jótékony célra. Több mint egy órán keresztül tartott a dolog. A Rebbének fontos volt, hogy minden egyes emberrel kezet fogjon és váltson vele néhány szót.

Azt éreztük, hogy a Rebbe őszinte szeretettel fordult felénk. Szerette azokat, akik a saját testükkel védelmezték Izrael földjét. A szeretete tapintható volt.

József Lautenberg

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján. Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el: www.youtube.com/alubavicsirebbe

Kóser konyha

Vörös lencsés dél-indiai lepény

Egy glutén- és tojásmentes, doza nevű dél-indiai lepényt ajánlunk. Bár maga a lepény nem igényel sok időt, az előkészületeket idejekorán meg kell kezdenünk. E palacsintaszerű lepényféleség ugyanis áztatott és fermentált rizsből, babból, lencséből készül. A számos lehetséges variáció közül mutatunk most be egyet.

Párve, glutén- és tojásmentes

*¾ pohár rizs
½ pohár vörös lencse
1 pohár víz
Só, őrölt bors, ízlés szerint
½ kk. őrölt kurkuma
Egy maroknyi friss koriander
vagy petrezselyem
Kevés olaj a sütéshez*

A rizst és a lencsét átmossuk, átválogatjuk, majd legalább nyolc órán át ázni hagyjuk. A vizet az áztatás után leszűrjük, a rizst és a lencsét egynemű masszává turmixoljuk, szükség esetén egy kevés áztatóvízzel hígítjuk. Letakarva, meleg helyen 24 órán át pihentetjük-erjesztjük. Az egynapos pihentetési idő letelte után a fűszereket a masszába keverjük. Egy serpenyőt olajjal kikenünk, felforrósítjuk, és egy szűk merőkanálnyi masszát öntünk bele. Elsimítjuk. A dozákat mindkét felükön egy-másfél percig sütjük, rizzsel, salátával, mártogatókkal forrón tálaljuk.

Mit titkolt a Rebbe elől a Rebbecen?

Chaya Mushka Schneerson Rebbecen, a Rebbe felesége 1988-ban, svát hó 22-én (ebben az évben január 28.) hunyt el. Odaadásáról, segítőkészségéről, emberszeretetéről és istenfélelemről számtalan történet szól, ám a Rebbe feleségeként töltött évtizedek alatt visszahúzódva élt, minden erejével a férje munkáját támogatva. Amíg a Rebbe haza nem érkezett éjjel, soha nem ment el aludni. Ennek ellenére soha nem kérte a Rebbét arra, hogy térjen hamarabb haza vagy dolgozzon kevesebbet.

Egy péntek délelőtt a Rebbecen megcsúszott a lépcsőn, és csúnyán megsértette a lábát. Az orvos azt mondta, hogy legjobb lenne, ha egyáltalán nem állna fel egy pár napig. A Rebbecen megkérte Chesed Halberstam rabbit, aki segítőkészségeként működött az otthonukban,

hogy ne terhelje a Rebbét a hírről. Ahogy a Rebbecen lepihent, Chesed már a Rebbénél is volt, és mindent elmesélt neki, azzal a kéréssel együtt, hogy ez ne jusson a tudomására. A Rebbe mosolyogva megköszönte az információt.

Péntek este, amikor a Rebbe hazatért a zsinagógából, a Rebbecen ülve fogadta, elnézést kért, amiért nem állt fel, de, mint mondta, na-

gyon éhes volt, és Chesed már csinált nekikidust. A Rebbe nem szólt egy szót sem, kidust csinált, kezét mosott, és nekilátott a hálnak, amit Chesed már korábban kitétt az asztalra. Ez után következett a kritikus rész: péntek este mindig a Rebbecen szolgálta fel a levest. Mielőtt azonban bárki bármit szólhatott volna, a Rebbe lehunyt a szemét, és átszellemülten énekelni kezdett. Chesed erre gyorsan felszolgált a levest, sőt bevitte a többi fogást is, és mire a Rebbe végzett az énekkel, és kinyitotta a szemét, már az asztalon gözölgött az étel.

Ezzel kapcsolatban, élete vége felé, meg is kérdezték a Rebbecent, hogy miért igyekszik annyira, hogy elkendőzze a problémáit a férje elől. Így felelt erre: „Nekem az a legfontosabb, hogy ő ne aggódjon miattam.”

Emléke legyen áldott!

Hogy győzzük le korunk Ámálékjeit?

A Nemzetközi Holokauszt nap alkalmából a Páva utcai Holokausztmúzeumban tartott megemlékezésen többek között felszólalt a Tett és Védelem Alapítvány elnöke, *Bodnár Dániel* is. Beszédében kiemelte, hogy a zsidóságban vallási kötelesség az emlékezés, majd felidézte a zsidó nép Ámálékkal vívott harcát: „Ettől a pillanattól kezdve válik a zsidóság történetének szerves részévé ... a zsidóság lényegének felszámolására egész létezését feltevő, minden nemzedékben ott kísértő ellenség.” Mint mondta, ebből a történetből is látjuk, hogy az egyetlen lehetőség Ámálék ellen a cselekvés: „A zsidóság számára az emlékezés nem merengő áhítatot, hanem cselekvő tanúságtételt jelent. Ta-

núságtételt arról, hogy cselekvéssel minden nemzedékben felül lehet és felül kell kerekedni a kor Ámálékjein.”

A holokausztra való emlékezésnek is cselekvőnek kell lennie – mondta, hozzátéve, hogy „nem kerülhetjük meg, hogy korunk Ámálékjeiről ne ejtsünk szót, és ne ejtsünk szót az erre adandó cselekvő válaszokról.”

Három csoportot említett korunk Ámálékjaiként: a holokauszt-tagadókat, az „európai antiszemitizmus terjedését fűtő

fundamentalista iszlám” radikálisait, valamint a szélsőbaloldali Izrael-ellenesség képviselőit. Mint mondta, ezek ellen jobb oktatással, és „erős, alapértékiben feltétel nélkül hívó cselekvő ellenállással” fellépni, mivel nem fogják „sanda küzdelmüket feladni ... míg a jó szándékú többség cselekvő módon meg nem érteti velük, hogy Európa és az európai zsidóság egyszer már felülkerekedett ordas eszméken, és ha kell, meg fogja ezt tenni újra.”

„Ámálék a zsidóság eszméinek mindenkorai antitézise, annak az állandó erőnek az örök metaforája, melyen népünk hite szerint közös erővel, a jók egyesített erejével mindig felül fogunk kerekedni!”

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch** rabbi
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina**,
Dénes Anna, **Kovács Jichák**, **Molnár Zsófia**
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

